

ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

Александра Бомбіна,

студентка 4 курсу

Факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **В. О. Коркішко,**

к.філол.н., доцент (БДПУ)

**СВОЄРІДНІСТЬ САТИРИ С. ДОВЛАТОВА (НА МАТЕРІАЛІ
ЗБІРКИ НОВЕЛ «КОМПРОМІС»)**

Проза Сергія Довлатова не втрачає своєї актуальності і на початку ХХІ століття. Тим більш актуальним стає дослідження особливостей його сатири, особливо в контексті епохи постмодерністської «всеіронії». «Смішно!» – це найрозповсюдженіша реакція на твори С. Довлатова, що і є однією з причин, з якої його називають гумористичним автором. У цій розвідці реалізується спроба виявити сутність сатири С. Довлатова, вивчити типи смішного у його творчій манері.

В. Пропп у дослідженні «Проблеми комізму і сміху» виділяє кілька його видів: добрий, злий, цинічний, глузливий, життєрадісний і розгульний сміх. [2, с.174]. Після прочитання збірки «Компроміс», можна зробити висновок, що за легким і веселим сміхом Довлатова криється щось незбагнено тяжке і сумне.

«Компроміс» – це дванадцять анекдотичних історій про роботу журналіста в газеті «Радянська Естонія». Особливість твору полягає в тому, що кожен описаний офіційний репортаж завершується правдивою оповіддю про те, які йому передували. Ця книга – похмура історія про систему брехні в суспільстві, про зворотний бік журналістської професії, атмосферу продажності і компромісу із сумлінням. С. Довлатов описує персонажів-невдах, зайвих у лицемірному суспільстві талановитих людей, до числа яких відносить і самого себе. Автобіографічний герой знаходиться у центрі оповідання, оголюючи свої гріхи і пороки: « – Отсебятины быть не должно. – Знаете, – говорю, – уж лучше отсебятина, чем отъеготина». [1, с.90]

Основою довлатівської сатири є протиріччя. Так, культурні, інтелігентні люди у прозі С. Довлатова залишаються такими лише до ключової події, що розказується оповідачем, потім «порядні» маски знімаються. Таким чином автор створює справжню міщанську картину суспільства, висміює такі пороки, як заздрість, боягузтво, страх, егоїзм і користолюбство, приправивши текст гострою сатирою: «Известно, что порядочный человек тот, кто делает гадости без удовольствия». [1, с. 181].

Мова прози насичена і вражає стрімкістю думки. Новели написані швидше як вірші, сюжет в них має другорядне значення, наче їх написання є лише приводом для самої мови. Може здатися, що філософія і гумор це «дві несумісні речі», але часом, розуміти світ – це й означає сміятися. Більшість персонажів в «Компромісі» негативні і так гаряче любимі читачем. Це секрет майстерності автора: за уявною простотою в зображенні гумористичних сцен, ми стикаємося з проблемою онтологічною, наповненою філософськими роздумами про сутність людської душі: «Не думай и все. Я уже пятнадцать лет не думаю. А будешь думать – жить не

захочется. Все, кто думает, несчастные». [1, с.148].

Отже, гумор С. Довлатова можна віднести до гумору суспільного, викривальної сатири. При цьому Довлатов – гуманіст, він любить людину як таку, з усіма її пристрастями і пороками. Автор не моралізує, не вказує на «поганий приклад», проте могутністю слова послаблює трагізм існування людини в суспільстві і нашо́вхує читача на думку про те що, змінити рід людський можливо лише, починаючи з себе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Довлатов С. Д. Компромисс. Москва: Азбука, 2018. 224с.
2. Пропп В. Я. Проблемы комизма и смеха. Москва, 2006. С. 165–180.

Наталя Гречко,

студентка М ІУМЛ

факультету філології та соціальних комунікацій

Науковий керівник: **Богданова М.М.**, к.філол.н., доцент

МОВНО-ХУДОЖНЯ СПЕЦИФІКА ІСТОРИЧНОГО РОМАНУ ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА «ЧОРНОМОРЦІ, АБО КОШОВИЙ ХАРКО З УСІМ ТОВАРИСТВОМ»

Велику роль у майстерності письменника відіграють його вміння вдало використовувати у творі певні художні засоби. За допомогою них автор створює новий світ, художню реальність, де намагається сформувати свої естетичні принципи. Вплетені в поетичну палітру кожного твору, художні засоби набувають нових переносних значень в образному моделюванні історичних явищ, подій і постатей. Художні засоби класифікуються у такий спосіб:

– *тропи* (епітет, порівняння, алегорія, гіпербола, перифраз, символ, оксиморон, літота, метонімія тощо);

– *стилістичні фігури* (повтори, градація, паралелізм, інверсія, еліпс тощо);

– *принципи фоніки* (інструментація, звуконаслідування, анафора, епіфора тощо);

– *формотворчі засоби* (сюжет, композиція, портрет, пейзаж, інтер'єр, монологи, діалоги персонажів, мова оповідача і автора).

Успіх письменника залежить від влучно обраних прийомів художньої типізації, їхніх функцій на рівні структури твору, а також з якою метою в даному випадку вони вживаються.

Роман В. Чапленка «Чорноморці, або кошовий Харко з усім товариством» належить до художньо-історичного типу, у якому вигадка і домисел створюють історичне тло; надзвичайно важливе місце відводиться історичній фактографії [1, с. 131]. Мистецький вимисел у творі не руйнує логіки загальновідомих фактів, а сприяє майстерному розкриттю тогочасної дійсності. Багатоплановість роману дозволяє виділити в ньому декілька сюжетних ліній, які розвиваються паралельно, при цьому доповнюють одна одну, або виступають контрастом. Образотворча система твору репрезентує співіснування в художньому просторі як реальних історичних осіб (Антін